

Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeye Sahip Blok-Konut Kullanıcılarının Sabit İç Donatım Elemanlarından Memnuniyeti

Kemal YILDIRIM*, Aysu BAŞKAYA**, M. Lütfi HİDAYETOĞLU*
*Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi, Mobilya ve Dekorasyon Bölümü
06500 Teknikokullar, ANKARA
** Gazi Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü
06570 Maltepe, ANKARA

ÖZET

Bu çalışmada, toplu olarak tasarlanmış blok-konutlara ait mutfak dolabı, banyo dolabı, gömme dolap ve vestiyer gibi sabit iç donatım elemanlarının mevcut durumlarının belirlenmesi, kullanıcıların bu iç donatım elemanları ile ilgili memnuniyetlerinin veya varsa şikayetlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Ankara'nın orta sosyo-ekonomik düzey (SED) (Yenimahalle) ve üst SED (Çukurambar) grubunu temsil ettiği kabul edilen iki ayrı semtinde bulunan ve müteahhit tarafından yakın zamanda tamamlanmış blok-konutların sabit iç donatı elemanları; malzeme ve işçilik kalitesi, ölçü ve depolama kapasitelerinin yeterliliği gibi başlıklarda ele alınmıştır. Çalışmada varsayılan, farklı sosyo-ekonomik seviyelerdeki konut kullanıcılarının beklenti ve ihtiyaçlarının farklı olacağı yönündedir. Bu maksatla, her bir örnekte 10 adet apartman bloğu olmak üzere, toplam 50 adet orta SED ve 50 adet üst SED konut kullanıcılarına bir anket uygulanmıştır. Çalışmada, üst SED kullanıcılarının işçilik, kullanılabilirlik, ölçü, estetik, malzeme gibi mobilya kalitesini belirleyen kriterlere daha fazla önem verdikleri görülmüştür. Bu grubun üyelerinden bazılarının, konutlarında kendilerine sunulan iç donatım elemanlarını hiç kullanmadan değiştirdikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Konut, iç mekan tasarımı, iç donatım elemanları, sosyo-ekonomik düzey.

Satisfaction with the Fixed Interior Furniture of Block-Houses of Different Socio-Economic Status

ABSTRACT

The aim of this research is about to determine the present status of fixed interior furniture as kitchen and bathroom cupboards, wardrobe and cloakroom. It is to establish the satisfaction and complaints of the present users. The fixed interior furniture of the block houses located in two different regions of Ankara, i.e. Yenimahalle for the middle socio-economic status (SES) and Çukurambar for the upper socio-economic status (SES) is analyzed in terms of material and workmanship quality, efficiency of dimension and storage capacity. These are the block-houses very recently built by local contractors. It is believed that the expectations and requirements of the present users will change depending on the different socio-economic status. For that aim, a questionnaire was applied to a totally 50 dwellings from each region (10 blocks from each). The criteria as material and workmanship quality, efficiency of dimension and storage capacity were found to be more important for the upper SES group. Some of them could even change without using the fixed interior furniture at all.

Key words: Dwelling, interior design, fixed interior furniture, socio-economic status.

1. GİRİŞ

Konut; iletişim, etkileşim, mekan, zaman ve alanın örgütlü bir örüntüsüdür. Bir yandan ait olduğu kültür ya da etnik bir gurubun karakteristiklerini, yaşam biçimini, davranış kurallarını, çevresel tercihlerini, imgelerini, zaman ve mekan sınıflandırmasını yansıtırken, öte yandan kullanıcısının özüyle ilgili imgelerini, böylece tasarım ve donatımı ile bireyin kişilik ve ayrıcalığını yansıtır (1). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere konut, karmaşık ve dinamik bir yapı türüdür. Zamana ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak iç bünyesinde ve dış kabuğunda sürekli değişim göstermiştir.

Günümüzde çağdaş yaşamın bir sonucu olarak konut mekanlarının; servis, yaşama ve uyku bölümlerine ayrıldığı görülmektedir. Her bölüm çeşitli mekanları, her mekanda eylem ve eylem alanlarını gerektirir. Eylemlere göre oluşturulan mekanlar; özel, yarı özel ve dışa açık olarak planlanmış ve konutun iç mekan kullanımı bünyesinde değişikliklere neden olmuştur (2). Endüstri devrimiyle başlayan iç mekan donatı elemanlarındaki bu değişim, mimari yapıdaki değişim ile makineleşmeye bağlıdır. Çünkü iç mekanlar, mimari yapının tamamlayıcısıdır. Ayrıca, makineleşme, toplum yaşamında yarattığı sosyal değişimin yanı sıra, iç mekan donatım elemanları endüstrisini de

etkilemiştir. Makine ile üretim, kişisellik taşıyan sanatsal niteliği azaltırken, sayısal artışı sağlayarak nicelik yönünden bir gelişme göstermiştir (3).

Türkiye'deki konut yapımları daha çok belirli iki düzeye yönelmiştir. Bunlardan biri 100-200 m²'lik "lüks konut" adı altında isimlendirilen bölümü, diğeri ise 60-100 m²'nin altında "sosyal konut" adı altında isimlendirilen konutlardır. Her iki grupta da konut yapılanma süreci, planlama ve yapım aşaması olmak üzere iki aşamalıdır. Çoğu kez her konut grubu örneği de belirli bir düzeyi olan özel sektör yapımcıları tarafından gerçekleştirilmekte, planlama açısından belli kalıpların ötesine çıkamamaktadır. Mimari planlaması, yapım teknolojisi ve malzeme tercihleri yönünden uzun süre etütleri yapılmış, daha sonra şantiye uygulamasına geçilen bir konut kompleksine rastlamak bir hayli zordur. Projelendirme ve etüt aşaması çok kısa, ancak yapım süresi çok uzun olan örnekler ülkemizde daha yaygındır (3).

Ancak teknolojisi gelişmiş dış ülkelerde bunun tamamen tersi olup, projelendirme süresi uzun yapım süresi daima kısa olmaktadır. Acele işte varılan kötü sonuçlar burada da kendini göstermekte, bina yapım sırasında çoğu kez tadilat projeleri ile değiştirilerek bazı uygulamalar bir kaç kere tekrarlanarak nihai sonuca ulaşılabilmektedir. Özellikle, konut iç konforunu belirleyecek ısı, su ve ses yalıtımı gibi yapı fiziki sorunlarına gereken önem verilmemekte, sıhhi tesisat veya klima tesisatı projelerine bağlı olmaksızın yapımlar gerçekleştirilmektedir. Bu şekilde bitirilmiş bir konuta kullanıcı geçtiği zaman büyük olasılıkla kendi ihtiyaçlarını da göz önüne alarak yeniden yapım sürecine girilmektedir. Bu süreç içinde bazı sorunların giderilmesine de çalışılmakta, ancak inşaatın yapım süreci sırasında uygulama dışı kalmış bir önlemin bu aşamada köklü olarak çözüme kavuşturulması çoğu kez mümkün olamamaktadır (3).

Özellikle, daha önce sözü edilen yapı fiziki sorunlarına bu aşamada alınacak önlemler ilk yapımına oranla daha yüksek maliyeti beraberinde getirmektedir. Genellikle, düşünülecek olursa bu tür ek masraflar yapım maliyetini büyük oranda arttırmakta, kullanıcı bazı önlemleri ileri tarihlere bırakarak tam anlamı ile iç konforu sağlanmamış mekanlarda yaşamaya razı olmaktadır. Bu aşamada devreye giren iç donanım çoğu kez boş ve konfor koşulları eksik mekanların yeniden değerlendirilmesi gibi tutarsız bir uğraş içine düşülmektedir. Özellikle, mutfak ve banyo gibi ıslak hacimler yıkılarak yeniden yapılmakta, bölme duvarlarının yerleri değiştirilmekte ve milli ekonomimiz malzeme ve işçilik kaybı açısından bir hayli zarara uğratılmaktadır (3). Eriç vd. (3) tarafından da belirtildiği üzere, konut iç donatı elemanlarının tasarımında, kullanıcı gereksinimleri dikkate alınmadığı takdirde, kullanıcılar bu donatı elemanlarını hiç kullanmadan değiştirmek zorunda kalabilirler. Türkiye'deki mevcut konutsal kalitenin çeşitli sorunlarını

ortaya koyduktan sonra, bir konutta aranılması gereken kalite düzeyinin ana hatlarının belirtilmesi gerekir (3).

-Konut, tüm yaşanan mekanlarıyla içinde barınan insanların her türlü ihtiyaçlarını karşılar nitelikte bir planlamaya sahip olmalıdır.

-Konut mekanlarını saran kabuk, içinde yaşayan insanların yeterince iç konfor şartlarını karşılamalı ve dış çevre koşullarından rahatsız olmalarına meydan vermemelidir.

-Ayrıca mekanları çevreleyen bu kabuk çeşitli yapı fiziki sorunlarından etkilenerek bozulmamalı ve iç mekana yansiyacak yapısal sorunların ortaya çıkmasını engellemelidir.

-Ancak korunmuş mekanların, insan gereksinimleri için aranan dış fiziki ortamdan da (ışık, güneş, havalandırma, görünüm) yeterince yararlanması sağlanmalıdır.

-Konut iç donatımı tüm mekanlarla bir uyum içinde olmalı ve kişisel beğeni ile yenilenebilirlik koşullarına uygun bir seçimle düzenlenmelidir.

-Bütün bu düzenlemeler her çeşit ekonomik koşullarda büyük kalite farklılıkları göstermeden elde edilebilmelidir.

İşte bu imkanları gerçekleştiren bir konut, içinde yaşayanları mutlu kılan ve iş hayatında sağlıklı bir çalışma düzenini de beraberinde getiren bir yuva olma niteliğini daima koruyacaktır (3).

Karamehmetoğlu (4), endüstri devrimi sonrası kentlere göç, ekonomik, sosyal ve kültürel faktörler, hızlı nüfus artışı sonucu artan konut açığının kapatılması için geliştirilen küçük alanlı konutların donatı elemanlarının modüler olması gerektiğini bildirmiştir. Eriç vd. (3) çalışmalarında, konut mobilyalarının tasarım ve üretiminde farklı mekanlara uyum gösterebilecek, zamanla yeni parçalar eklenerek veya kendi bünyesi içinde değişikliğe uğrayabilecek iç donatım sistemlerine gidilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Konut donatım elemanlarının bir endüstri ürünü olduğu gerçeğinden hareketle, bu tür mekanlara uyum gösterebilecek, zamanla yeni parçalar eklenerek veya kendi bünyesi içinde değişikliğe uğrayabilecek iç donatım sistemlerine gidilmesi, mevcut kalite standardını yükseltebilecek rasyonel davranışlar olacaktır. Özellikle, ülkemiz için bu çözüm gecikmeden devreye sokularak, yapı sağlığının bozulması, iç konforun zedelenmesi milli gelirin boşa sarf edilmesinin önüne geçilmesi zorunlu bir hal almıştır (3).

Hali hazırda yapılmakta olan ve içerisinde yaşanan konutların yukarıda verilen bu önerilerin ne kadarına sahip olduğu merak konusudur. Hem kullanıcı memnuniyeti açısından, hem de ülke ekonomisi açısından çok büyük bir öneme sahip olan konut ve iç mekan donatı elemanlarının mevcut durumlarının tespit edilmesinde yarar vardır. Bu noktadan hareketle, özel sektör (müteahhitler) tarafından yeni yapılan konutların önemli

bir bölümünde, kullanıcıların varsayılan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla; konut mekanları içerisinde bulunan mutfak dolabı, banyo dolabı, gömme dolap, vestiyer gibi sabit iç donatı elemanlarının mevcut durumlarının çeşitli açılardan incelenmesi gerekli görülmüştür.

Bu araştırma, Ankara'nın iki farklı semtinde bulunan ve müteahhitler eliyle yapılmış olan eşit sayıda 10'ar blokta yürütülmüş olup, bu bloklarda yer alan konutlarda bulunan sabit donatı elemanlarının kullanıcılar üzerindeki etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu maksatla, araştırma kapsamına alınan bloklarda bulunan konutlardan tesadüfi örnekleme yöntemiyle orta SED (Yenimahalle) ve üst SED (Çukurambar) semtlerinden eşit miktarda 100 konut seçilmiştir. Bu konutların ebeveynlerine "donatı elemanlarını değerlendirme anketi" uygulanmıştır. Anket, konut kullanıcılarına hafta içi ve hafta sonu dahil olmak üzere günün farklı zamanlarında uygulanmıştır. Anket verileri, 2004 yılı içinde 2 aylık bir periyotta yüz yüze görüşerek elde edilmiştir.

Çalışmada öngörülen ana varsayım; farklı sosyo-ekonomik seviyelerdeki konut kullanıcılarının beklenti ve ihtiyaçlarının farklı olacağı yönündedir. Yaşamın her alanında etkisini gösteren hızlı değişim, konutun ve donatı elemanlarının özelliklerine bire bir yansımaktadır. Bu nedenle; farklı sosyo-ekonomik düzeylere sahip ailelerin yaşantıları ve konut kullanımlarının incelenerek, bulguların yeni yapılacak konutlarda ve iç donatı elemanlarının tasarımında kullanılması oldukça önemlidir (5). İmamoğlu (6), ev sahiplerinin konutlar ve çevreleri ile ilgili değerlendirmelerinin temelinde ailenin SED'nin etkili olduğunu, ve buna bağlı olarak ailelerin refah düzeyleri yükseldikçe evlerinden memnuniyetlerinin artmakta, şikayetlerinin ise azalmakta olduğunu bildirmiştir. Işık (5), çeşitli SED ailelerinin konut kullanımını, yaşam biçimini, iç mekan düzenlemelerini, eşyanın nicelik ve nitelikleri ile depolama sorunlarını inceleyerek; orta SED ve üst SED konutlarının büyüklüğü, donatı elemanlarını düzenlenişi ve yaşam biçimleri arasında bir benzerlik olduğunu tespit etmiştir. Benzer bir şekilde Bilgin (7), çeşitli SED ailelerinin kullandıkları eşya ve insan-eşya ilişkilerini incelemiş; grupların sosyo-ekonomik durumlarına bağlı olarak eşyalarının değiştiğini ve kullanıcıların yaşam tarzı ile eşyaları arasında belli bir uyumun olduğunu bildirmiştir. Sönmez ve Yıldırım (8) orta nitelikli konutlarda yaşayan kullanıcıların, Işık (5) ise sosyo-ekonomik düzeyleri farklı ailelerin yaşam şekilleri ve konut kullanımlarının incelenmesi sonucunda elde edilen bulguların; yeni yapılacak konutlarda ve iç mekan düzenlemelerinde kullanılmasının çok büyük önem taşıdığını bildirmişlerdir.

Yıldırım (9) çalışmasında; alt, orta ve üst SED konut mutfaklarının tasarım kriterleri bakımından birbirlerinden farklı karakteristiklere sahip olduğunu tespit etmiştir. Buna göre, mutfak mekanı ile iç donatı elemanlarının boyutsal büyüklüğünün saptanmasında; çalışma düzlemleri ile depolama alanlarının boyutlandırıl-

masında, donatı elemanlarının birbirleriyle olan ilişkilerinde önem, kullanım sırası ve kullanım sıklığı ilkeleri ile kullanıcıların eylem ve eylem gereksinimlerine bağlı olarak antropometrik boyutlarının her üç SED için ayrı ayrı dikkate alınması halinde mutfakta yapılacak çalışmanın verimliliğinin pozitif yönde artırılabilceğini ileri sürmüştür. Bu konu ile ilgili diğer çalışma İmamoğlu (10) tarafından gerçekleştirilmiştir. İmamoğlu çalışmasında, genellikle mutfak duvar dolaplarının gereğinden fazla yükseğe asıldığını, bu durumun ise dolapların kullanımını zorlaştırdığını ve çeşitli kazalara da yol açabildiğini ileri sürmüştür. Benzer bir şekilde Sözer (11) çalışmasında, mutfak donatı elemanlarının tasarımına gerekli önem ve özen gösterilmediği takdirde, sonradan karşılaşılabilecek sorunları gidermek için tadilatlar gerekebileceği ve sonuçta iyi tasarlanmamış eklemeler yapmak zorunda kalınabileceğini bildirmiştir. Baytin (12) konut ıslak mekanlarına ilişkin olarak, Türkiye'de ve diğer ülkelerde uygulanan standart ve performans kriterlerini karşılaştırarak, Türk insanının boyutları, yaşam şekli ve diğer sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerine uygun standartlar geliştirmeye çalışmıştır.

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

2.1. Anketin Tasarımı

Araştırma hipotezleri bir anket yardımıyla ölçülmüştür. Bu anketin tasarımında daha önceki araştırmalarda geçerli ve güvenilir bulunmuş (5,9,13) konut değerlendirme anketlerinden faydalanılmıştır. Bu anket, son beş yıl içerisinde yapılan orta SED ve üst SED'e hitap ettiği düşünülen eşit sayıda 10'ar adet blokta bulunan konutların kullanıcılarına uygulanmıştır. Anket, iki boyutta değerlendirilmiştir.

1-Konut ile ilgili genel sorular (konutun mülkiyet durumu, alanı, oda sayısı, bölümleri vb.)

2-Donatı elemanları ile ilgili sorular (donatıların mevcut durumları, konut alımlarındaki etkisi, yapılan değişiklikler, vb.)'dir.

Bu unsurlar "boşlukları doldurma, çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular" kullanılarak tespit edilmiştir. Bu unsurların her birinin ortalamaları, varyans analizleri ve güvenilirlik katsayıları belirlenmiştir.

2.2. Verilerin Değerlendirilmesi

Bu çalışmada, kullanıcıların konut donatı elemanlarını değerlendirmeleri "bağımlı değişkenler" olarak kabul edilmiştir. Kullanıcıların sosyo-ekonomik düzeyi (SED) ise "bağımsız değişken" olarak kabul edilmiştir. Tanımlanmış olan bu bağımsız değişken "alt SED" ve "üst SED" den oluşmaktadır. Bu araştırmada, elde edilen verilerin yüzdesel değerleri ile kategorik ortalamaları ile değişkenlerin güvenilirlik düzeyleri belirlenerek, iç donatı elemanlarının değerlendirilmesi üzerine alt SED ve üst SED' ler arasındaki farklılıkların et-

kisini incelemek için varyans analizi (ANOVA) tekniği uygulanmıştır.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırma kapsamını; “daha önce bazı araştırmacıların kullandığı (3, 5, 7, 9, 10) konutun büyüklüğü, yeri, malzeme ve işçilik gibi inşaat kalitesine göre Bayındırlık Bakanlığının konut sınıfı tanımlaması ve Belediyelerin rayiç vergi değerleri ile konut kullanıcılarının eğitimi, geliri, mesleği gibi diğer demografik kriterlerde dikkate alınarak” Ankara il merkezi sınırları içindeki Yenimahalle ve Çukurambar semtlerinde bulunan ve son beş yıl içerisinde müteahhitler eliyle yapılmış olan alt SED ve üst SED aileleri temsil ettiği düşünülen

kullanıcılarının %60’ı yüksek öğretim diplomasına sahiptir. Gelir durumu üst SED grubunda oldukça yüksektir. Orta SED grubunda 2 milyar ve üzere gelir yok denecek kadar azdır (orta SED %6, üst SED %38). Orta SED kullanıcılarının % 56’sının ve üst SED kullanıcılarının % 76’sının ev sahibi olduğu tespit edilmiştir. Varyans analizi sonuçlarına göre, SED’ler arasındaki mülkiyet durumu farklılıkları ($F = 4,57$; $df = 1$; $P < 0.05$) istatistiksel anlamda önemli bulunmuştur. Bu durum, kullanıcıların gelir düzeyleri ile ilişkilendirilebilir (Tablo 2).

Orta SED kullanıcılarının %20’si, üst SED kullanıcılarının da %52’si konutlarında 1 yıl ve daha az süredir otur-

Tablo 1. Kullanıcılara ait genel bilgiler

Genel Bilgileri		Orta SED		Üst SED		SED’ler Toplamı	
		F	%	F	%	F	%
Cinsiyeti	Bayan	21	42	18	36	39	39
	Erkek	29	58	32	64	61	61
Yaşı	18 – 29	14	28	20	40	34	34
	30 - 65	36	72	30	60	66	66
Eğitim düzeyi	Orta öğretim	35	70	20	40	55	55
	Yüksek öğretim	15	30	30	60	45	45
Gelir durumu	0-1000 *	17	34	5	10	22	22
	1001–2000	30	60	26	52	56	56
	2001 ve üzeri	3	6	19	38	22	22
Mesleği	Memur	11	22	12	24	23	23
	Serbest	16	32	6	12	22	22
	Ev Hanımı	15	30	9	18	24	24
	Diğer	8	16	23	46	31	31

* Milyon F: Frekans sayısı %: Yüzdesele değer

konutlar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan kullanıcıların genel bilgileri Tablo 1’de verilmiştir.

Buna göre, araştırmaya katılan kullanıcıların çoğunluğunun erkeklerden oluştuğu, bunların oranının orta SED %58 ve üst SED %64 olduğu, 30-65 yaş

maktadır. Kullanıcıların konutta oturma süreleri Tablo 3’de verilmiştir.

Orta SED kullanıcılarının %60’ı 111 – 130 m² olan konutlarda otururken, üst SED’de bu oran %16’dır. Üst SED ailelerin % 40’ı ise 131 -150 m²

Tablo 2. Konutların mülkiyet durumları

Mülkiyet Durumu	Orta SED		Üst SED		SED’ler Toplamı	
	F	%	F	%	F	%
Ev Sahibi	28	56	38	76	66	66
Kiracı	22	44	12	24	34	34

aralığında ki kullanıcıların orta SED %72 ve üst SED %60 oranında dağıldığı görülmüştür. Orta SED kullanıcılarının %70’i orta öğretim, üst SED

konutlarda oturmaktadır. Varyans analizi sonuçlarına göre, SED’lerin sahip olduğu konutların alanları

Tablo 3. Kullanıcıların konutta oturma süreleri

Oturma süresi	Orta SED		Üst SED		SED’ler Toplamı	
	F	%	F	%	F	%
1 Yıl ve daha az	10	20	26	52	36	36
1,5-2 Yıl	18	36	14	28	32	32
2,5-3 Yıl	12	24	4	8	16	16
3,5-4 Yıl ve Üzeri	10	20	6	12	16	16

arasındaki farklılıklar ($F = 40,72; df= 1; P < 0.001$) istatistiksel anlamda önemli bulunmuştur. Bu oranlar SED ile konut alanlarının ilişkili olduğunu ve kullanıcıların SED'lerinin yükselmesiyle daha büyük alanlı konutlarda yaşadıklarını açıkça ortaya koymaktadır (Tablo 4).

Tablo 4. Konutların alanları

Konutun Alanı	Orta SED		Üst SED		SED'ler Toplamı	
	F	%	F	%	F	%
90m ² – 110m ²	7	14	3	6	10	10
111m ² - 130m ²	30	60	8	16	38	38
131m ² - 150m ²	13	26	20	40	33	33
151m ² ve Üzeri	-	0	19	38	19	19

Orta SED kullanıcılarının % 84' ünün 3 oda, 1 salon konutlarda oturduğu, üst SED kullanıcılarının ise % 62' sinin 4 oda, 1 salon konutlarda oturduğu tespit edilmiştir. Varyans analizi sonuçlarına göre, SED'lerin sahip olduğu konutların oda sayıları arasındaki farklılıklar ($F = 41,13; df= 1; P < 0.001$) istatistiksel anlamda önemli bulunmuştur. Bu durum, SED ile konutların oda sayıları arasında önemli bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Ayrıca, konutların alanları ve oda sayılarına ilişkin verilerin Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları 0.77' dir. Bazı araştırmacılara göre (14, 15) tüm unsurlar için alfa güvenilirlik katsayıları 0.60' ın üzerinde çıktığında "iyi derece" güvenilir olarak kabul edilmektedir. Buna göre, elde edilen Cronbach alfa değerinin yüksek güven düzeyinde olduğu söylenebilir.

Tablo 5. Konuttaki oda sayısı

Konuttaki Oda Sayısı	Orta SED		Üst SED		SED'ler Toplamı	
	F	%	F	%	F	%
2 oda + 1 salon	1	2	0	0	1	1
3 oda + 1 salon	42	84	16	32	58	58
4 oda + 1 salon	7	14	31	62	38	38
5 oda + 1 salon	-	0	3	6	3	3

Araştırma kapsamına alınan kullanıcıların %95' inin konutlarını alırken ya da kiralarken mevcut iç donatı elemanlarına dikkat ettiği tespit edilmiştir (Tablo 6).

Tablo 6. Kull

Dikk
Dikkat eden
Dikkat etme

Müte donatıları iç kullanıcıları tamamında Banyo dolabı

Tablo 7. Müte

Mevcut Do
Mutfak Dolabı
Banyo Dolabı
Vestiyer

Tablo 8. Kullanıcıların iç donatı elemanlarında önemli buldukları kriterler

Kullanıcıların mobilyalarda önem verdikleri kriterler	Orta SED		Üst SED		SED'ler Toplamı		
	F	%	F	%	F	%	
İşçilik	Çok Önemli	20	40	33	66	53	53
	Önemli	30	60	17	34	47	47
	Önemsiz	-	-	-	-	-	-
Kullanışlılık	Çok Önemli	22	44	34	68	56	56
	Önemli	28	56	15	30	43	43
	Önemsiz	-	-	1	2	1	1

Tablo 9. İç donatı elemanlarında kullanılan malzemeler

İç Donatı Elemanlarında Kullanılan Malzemeler	Orta SED		Üst SED		SED'ler Toplamı		
	F	%	F	%	F	%	
Ahşap Vernikli	Mutfak dolabı	3	6	-	-	3	3
Lake Boyalı	Banyo dolabı	6	60	7	32	13	42
Laminat Kaplı	Mutfak dolabı	7	15	6	12	13	13
	Vestiyer	-	-	1	10	1	8
	Banyo dolabı	4	40	4	18	8	25
Suntalam ve MDFlam	Mutfak dolabı	38	79	40	80	78	80
	Vestiyer	3	100	9	90	12	92
	Banyo dolabı	-	-	11	50	11	35,5
Kaplamalı Vernikli	Mutfak dolabı	-	-	4	8	4	4

üst SED kullanıcılarının %44'ünde vardır. Vestiyer; orta SED kullanıcılarının %6'sında, üst SED kullanıcılarının %20'sinde bulunmaktadır. Buradan, konutlardaki iç donatı elemanlarının (özellikle banyo dolabı ve vestiyer) SED'lere göre farklılaştığı sonucu ortaya çıkmaktadır (Tablo 7).

Kullanıcıların iç donatı elemanlarında önemli buldukları kriterler Tablo 8'de verilmiştir. Buna göre; işçilik, kullanışlılık, ölçü, estetik, malzeme kriterlerini orta SED kullanıcılarının büyük bir bölümü sadece 'önemli' olarak nitelerken, üst SED kullanıcılarının büyük bir bölümünün 'çok önemli' kriterini işaretlediği tespit edilmiştir. Varyans analizi sonuçlarına göre, SED'lerin iç donatı elemanlarını değerlendirme kriterleri arasındaki farklılıklar; işçilik ($F = 9,59; df= 1; P < 0.005$), kullanışlılık ($F = 8,29; df= 1; P < 0.005$) ve malzeme için ($F = 7,15; df= 1; P < 0.01$) istatistiksel anlamda önemli, diğer taraftan ölçü ($F = 0,41; df= 1; P < 0.52$) ve estetik ($F = 2,33; df= 1; P < 0.13$) unsurları içinse önemsiz bulunmuştur. Ayrıca, iç donatı elemanlarının değerlendirme kriterlerine ilişkin verilerin

Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları 0.90' dir. Buna göre, elde edilen Cronbach alfa değerinin yüksek güven düzeyinde olduğu söylenebilir.

Tablo 9’ da verilmiştir. Buna göre incelenen konutlardaki mutfak dolaplarının %80’inin, vestiyerlerin %92’sinin, banyo dolaplarının %35,5’inin suntalam veya MDFlam malzemedan yapıldığı tespit edilmiştir. Orta SED grubunun banyo dolapları çoğunlukla lake boyalı (%60) veya laminat kaplı (%40) iken, üst SED grubunun suntalam veya MDFlamdır (%52).

Kullanıcıların müteahhit tarafından yapılan mobilyalar hakkındaki memnuniyet durumu incelendiğinde; orta SED kullanıcılarının %42’ sinin mutfak dolaplarından memnun olduğu %46’sının memnun olmadığı, %12’ sinin ise kararsız olduğu tespit edilmiştir. Üst SED kullanıcılarının ise %40’ının mutfak dolaplarından memnun olduğu, %34’ ünün memnun olmadığı, %26’sının ise kararsız olduğu tespit edilmiştir. Buradan üst SED konutlarda bulunan iç donatı elemanlarının, orta SED konutlarda bulunan iç donatı elemanlarına göre kullanıcı ihtiyaç ve gereksinimlerine daha çok cevap veren bir yapıda olduğu sonucu çıkmaktadır. Her iki SED’ de de kullanıcıların mutfak dolabına kıyasla banyo dolapları ve vestiyerlerden daha çok memnun olduğu görülmektedir. Ayrıca, iç donatı elemanlarının memnuniyet durumlarına ilişkin verilerin Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları 0.94’ dir. Buna göre, elde edilen Cronbach alfa değerinin yüksek güven düzeyinde olduğu söylenebilir (Tablo 10).

Kullanıcıların iç donatı elemanları hakkındaki şikayetleri Tablo 11’de verilmiştir. Buna göre; orta SED’ in %48’inde ve üst SED’in %44’ünde mutfak dolabında kullanılan malzeme kalitesinin yetersiz bulunduğu; orta SED’ in %54’ünde ve üst SED’in %52’sinde işçilik ka-

litesinin yetersiz bulunduğu; orta SED’in %46’sında ve üst SED’in %28’inde estetiğin yetersiz bulunduğu tespit edilmiştir. Genel olarak malzeme ve işçilik kalitesi her iki grupta yaklaşık değerlerde şikayet konusu olmuştur. Buna karşın ölçü kalitesi üst SED de daha fazla şikayet edilmiş iken (%27 ve %34), estetik kalite orta SED de daha fazla yetersiz bulunmuştur (%46 ve %28). İncelenen tüm konutlarda mutfak ve banyo dolabı ile vestiyer olmadığı için değerler yetersiz olduğundan varyans analizine gerek görülmemiştir. Fakat, iç donatı elemanları hakkındaki şikayet durumlarına ilişkin verilerin Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları mutfak dolabı için 0.67, banyo dolabı için 0.71 ve vestiyer için 0.86 dir. Buna göre, elde edilen Cronbach alfa değerinin yüksek güven düzeyinde olduğu söylenebilir.

Orta SED kullanıcılarının %8’inin, üst SED kullanıcılarının da %24’ünün müteahhit tarafından yapılan iç donatı elemanlarını değiştirmiş olduğu görülmüştür. Varyans analizi sonuçlarına göre, SED’lerin sahip olduğu konutlarında bulunan donatı elemanlarının değiştirilmesi durumu arasındaki farklılıklar ($F = 5,50$; $df = 1$; $P < 0,05$) istatistiksel anlamda önemli bulunmuştur. Buna göre, SED’ler arasında donatı elemanlarını değiştirme farklılıkları vardır (Tablo 12).

İç donatı elemanlarını değiştiren kullanıcıların değiştirme süreleri Tablo 13’ de verilmiştir. Buna göre; iç donatı elemanlarını değiştiren orta SED kullanıcıların % 50’ sinin (%8 değiştirenler arasında, bkz. Tablo 12), üst SED kullanıcıların ise tamamının (%24 değiştirenler arasında, bkz. Tablo 12) taşınmadan hemen önce mevcut iç donatı elemanlarını hiç kullanmadan değiştirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 11. Kullanıcıların iç donatı elemanları hakkındaki şikayetleri

İç Donatı Elemanları Hakkındaki Şikayetler		Orta SED		Üst SED		SED’ler Toplamı	
		F	%	F	%	F	%
Malzeme Kalitesi Yetersizliği	Mutfak dolabı	23	48	22	44	45	46
	Vestiyer	1	33	4	40	5	38,5
	Banyo dolabı	4	40	9	43	13	42
	Mutfak dolabı	26	54	26	52	52	53

Tablo 13. İç donatı elemanlarının değiştirilme süreleri

Değiştirilme Süreleri	Orta SED		Üst SED		SED’ler Toplamı	
	F	%	F	%	F	%
Hemen	2	50	12	100	14	87,5
1 Yıl sonra	2	50	-	-	2	12,5

Tablo 10. Kulla

Memnuniyet Durumu
Memnun
Memnun De
Kararsız
Not: 1

Değiştirilme Durumu	Orta SED		Üst SED		SED’ler Toplamı	
	F	%	F	%	F	%
Değiştirilmiş	4	8	12	24	16	16
Değiştirilmemiş	46	92	38	76	84	84

Tablo 12. Müteahhit tarafından yapılan iç donatı elemanlarının değiştirilmesi durumu

Değiştirilme Durumu	Orta SED		Üst SED		SED’ler Toplamı	
	F	%	F	%	F	%
Değiştirilmiş	4	8	12	24	16	16
Değiştirilmemiş	46	92	38	76	84	84

Tablo 14. Kullanıcıların iç donatı elemanlarını değiştirmeme nedenleri

Donatı Elemanlarının Değiştirilmeme Nedenleri	Orta SED		Üst SED		SED'ler Toplamı	
	F	%	F	%	F	%
Memnun olduğu için	19	38	21	42	40	40
Ekonomik nedenlerle	14	28	9	18	23	23
Kiracı olduğu için	12	24	8	16	20	20
Diğer nedenler	1	2	-	-	1	1

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma kapsamına alınan iki farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerin yaşadıkları konutların ve donatı elemanlarının genel özellikleri, kullanıcıların donatılar hakkındaki memnuniyet ve şikayet durumları, müteahhit tarafından yapılan donatı elemanlarının değiştirilme durumu, değiştirilme süreleri, değiştirilme nedenleri ile ilgili sonuçlar sistematik bir sıra ile aşağıda verilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan kullanıcıların, orta SED’de %56’sı ev sahibi iken, üst SED’ de bu oran %76’dır. Buna göre, sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe ev sahibi olma oranı da buna paralel olarak artmaktadır.

Orta SED’ deki kullanıcıların önemli bir bölümü 111 – 130m² lik konutlarda otururken üst SED’ deki kullanıcıların büyük bir bölümü 131m² ve üzeri konutlarda oturmaktadır. Buna göre; sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan kullanıcılar daha büyük metrekareli konutları tercih etmektedirler.

Kullanıcıların %95’i konutu alırken ya da kiralarırken içerisindeki müteahhit tarafından yapılan sabit donatı elemanlarına “mutfak dolabı, banyo dolabı, antre dolabı vb.) dikkat etmektedirler. Buna göre; konutun tasarımı sadece kabuk değil içiyle birlikte ele alınmalı ve kullanıcıların istek ve gereksinimleri doğrultusunda esnek ve değişebilir bir anlayışla kullanıcılarına imkan tanıyacak bir biçimde düzenlenmelidir.

Orta SED kullanıcılarının büyük bir bölümü işçilik, kullanılabilirlik, ölçü, estetik, malzeme gibi mobilya kalitesini belirleyen kriterleri sadece ‘önemli’ olarak nitelerken, üst SED kullanıcılarının bu kriterlere daha fazla önem verdikleri ve ‘çok önemli’ seçeneğini işaretledikleri görülmektedir. Buna göre; her iki SED’e hitap eden konutlarda yapılacak olan iç donatı elemanlarında yukarıda belirtilen kriterlerin üzerinde yoğun olarak durmak gerekir.

İncelenen orta SED konutların %96’sında mutfak, %20’sinde banyo, %6’sında vestiyer ilk teslim aşamasında kullanıma hazır bulunmaktadır. Üst SED konutların tamamında mutfak, %44’ünde banyo, %20’sinde vestiyer bulunmaktadır. Buna göre, müteahhitlerin iç donatı elemanlarının yapımına nicelik bakımından gerekli önemi verdiği söylenebilir. Fakat, mevcut bu donatıların kullanıcı istek ve gereksinimlerini karşılayabilecek özelliklere sahip olması gerekir.

Üst SED grubunda incelenen konutlardaki mutfak, banyo ve vestiyerlerin büyük bir çoğunluğunun suntuşam ve MDFlam gibi ahşap esaslı malzemelerden yapıldığı görülmektedir. Bu malzemeler; kolay işlenebilmesi, işçilik ve maliyet açısından diğerlerine oranla daha ekonomik olması, zengin renk ve desen alternatifleri sunması gibi nedenlerden dolayı tercih edilmiş olabilir.

İncelenen orta SED kullanıcılarının %42’ sinin mutfak dolaplarından memnun olduğu, %46’sının memnun olmadığı, %12’ sinin ise kararsız olduğu ve üst SED kullanıcılarının %40’ünün mutfak dolaplarından memnun olduğu, %34’ünün memnun olmadığı, %26’sının ise kararsız olduğu görülmektedir. Buna göre; yapılan iç donatı elemanlarının kalitesinin, hitap ettikleri sosyo-ekonomik düzeylere göre değiştiği, müteahhitlerin üst SED konutlarda bulunan iç donatı elemanlarına çok özen gösterdiği anlaşılmıştır.

Kullanıcılar, müteahhitler tarafından yapılan iç donatı elemanlarının, işçilik kalitesi, malzeme kalitesi, ölçü, estetik ve depolama kapasitesinden şikayet etmektedirler. İncelenen konut kullanıcılarının büyük bir bölümünün şikayetleri, işçilik ve malzeme kalitesinde yoğunlaşmaktadır. Buna göre, müteahhitler iç donatı elemanlarını yaptırırken, kalite kriterlerine uygun, kullanıcı istek ve gereksinimlerine cevap verebilen donatılar planlamalı ve yapmalıdırlar.

Yeni yapılan konutların kullanıcılarının %44’ü çeşitli açılardan rahatsızlıklara neden olduğu için mevcut donatı elemanlarını değiştirmek istediğini, %16’sı ise değiştirdiğini beyan etmiştir. Buna göre; kullanıcıların önemli bir bölümü gereksinimlerini karşılayamadığı için mevcut iç donatı elemanlarını, kendi isteklerine uygun yeni iç donatı elemanları ile değiştirmek istemektedirler ya da değiştirmişlerdir. Bu durum, müteahhitler tarafından yapılan donatılar için sarf edilen malzeme, işçilik vb. harcamaların tamamen boşa gitmesine ve milli ekonominin zarara uğratılmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, müteahhitler tarafından yaptırılan iç donatı elemanlarının, kullanıcıların istek ve gereksinimleri doğrultusunda planlanması, tasarlanması ve üretilmesi çok büyük önem arz etmektedir. Örneğin, Devlet İstatistik Enstitüsü inşaat istatistiklerine ait rakamlara bakıldığında; 2000 yılı itibariyle Türkiye geneli mevcut konut sayısı 5.872.808’dir (16). Bu konut sayısı ile iç donatı elemanları değiştirilecek konutlar birbirlerine oranlarsa, ortaya çıkan rakamların ülke ekonomisi için ne kadar büyük bir öneme sahip olduğu görülebilir.

5. KAYNAKLAR

1. Gür, Ö. Ş., Geçkin, Ş., “Konutta Mekan Standartları”, *Yapı Dergisi* 179, 75-82, 1996.
2. Yıldırım, K., Hacıbaloglu, M., “Konut Mutfakları ile ilgili Ergonomik Bir Araştırma”, *G.Ü. Fen Bil. Ens. Dergisi*, Cilt:13, No:3, 549-566, 2000.
3. Eriç, M., Ersoy H., Yener, E., “Günümüz Konutunda Rasyonel Donatım”, *Teknografik Matbaası, İstanbul*, 6-8, 1986.
4. Karamehmetoğlu, A., “Küçük Metrekareli Toplu Konutların İç Mekan Düzenlemelerinde Kullanılan Donatı Elemanlarının Saptanması”, *H.Ü. Sosyal Bil. Enst., Yüksek Lisans Tezi, Ankara*, 65-66, 1990.
5. Işık, Z., “Geleneksel ve Günümüz Konutlarının İç Mekan Analizi” *G. Ü. Fen Bil. Enst. Doktora Tezi, Ankara*, 1-10, 1992.
6. İmamoğlu, V., “İnsan, Evi ve Çevresi Araştırma Projesi: Mimari Bazı Gözlemler” *Konut Araştırmaları Sempozyumu, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Ankara*, 346-350, 1995.
7. Bilgin, N., “Çeşitli Sosyo-kültürel Gruplarda Eşya Sistemleri ve İnsan Eşya İlişkileri”, *Doçentlik Tezi, Teknografik Matbaası, İzmir*, 2-47, 1986.
8. Sönmez, A., Yıldırım, K., “Orta Nitelikli Konutlarda Ebeveyn Yatak Odası Planlaması İçin Optimum Çözümler”, *G.Ü. Fen Bil. Ens. Dergisi, Cilt:9, No:3*, 439-446, 1996.
9. Yıldırım, K., “Konut Mutfaklarının Mekan ve Donatı Organizasyonunda Ergonomik Yaklaşım” *G.Ü. Fen. Bil. Enst., Doktora Tezi, Ankara*, 242-248, 1999.
10. İmamoğlu, O., “İnsan Evi ve Çevresi, Ankara’da Bir Toplu Konut Araştırması”, *Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Ankara*, 15-16, 1996.
11. Sözer, S., “Konut Mutfaklarında Söz Konusu Eylemler, Eylemlere Yönelik Kullanıcı Gereksinimleri ve İç Donatım Elemanları”, *Yük. Lisans Tezi, H.Ü. Sos. Bil. Enst., Ankara*, 90-119, 1990.
12. Baytin, N., “Konut Islak Mekanları”, *Tübitak Yayınları No: 45 Ankara*, 1-42, 1980.
13. Yıldırım, K., “Orta Nitelikli Konutlarda Ebeveyn Yatak Odası Planlaması İçin Optimum Çözümler, Eylemlere Yönelik Kullanıcı Gereksinimleri ve İç Donatım Elemanları”, *Yük. Lisans Tezi, G.Ü. Fen Bil. Enst., Ankara*, 145-149, 1995.
14. Bagozzi, R.P., Yi, Y., “On the Evaluation of Structural Equation Models”, *Journal of the Academy of Marketing Science*, Vol. 16, 74-94, 1988.
15. Kim, J.O., Jin, B., “Korean Customers’ Patronage of Discount Stores: Domestic vs Multinational Discount Store Shoppers’ Profiles”, *Journal of Consumer Marketing*, Vol. 18, 236-255, 2001.
16. www.die.gov.tr, “İnşaat İstatistikleri; 1993-2000 yılları Bina Sayımları”, *Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara*, 2004.